

STATENS SIVILRETTSFORVALTNING

Justis- og beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres dato

Deres referanse

Vår referanse
2020/2520 RURY

Vår dato
04.11.2020

Høringssvar - Forslag til ny lov om erstatning fra staten til voldsutsatte

Statens sivilrettsforvaltning (SRF) viser til høringsnotat av 4. september 2020 hvor det foreslås å erstatte dagens voldsoffererstatningslov og forskrift med en helt ny lov om erstatning fra staten til voldsutsatte.

Innledning

SRF mener lovforslaget legger opp til en forutsigbar, effektiv, rettferdig og rimelig erstatningsordning. SRF støtter departementets lansering av en helt ny ordning som etter vårt syn fremstår som brukervennlig og rettssikker og i tråd med regjeringens digitaliseringsstrategi og de krav som stilles til en offentlig og moderne forvaltning.

Innledningsvis vil vi særlig fremheve at forslaget i stor grad ivaretar barn som skadelidte. Forslaget tar hensyn til at barn er særlig utsatt for enkelte lovbrudd og sårbare hva gjelder oppfølging etter at den straffbare handlingen har funnet sted. Eksempler på dette er forslag om utskutt søknadsfrist for barn frem til myndighetsalder. Forslagets § 1 om rett til erstatning uten å måtte godtgjøre personskade styrker barns rettssikkerhet. Dette vil kunne gjøre seg gjeldende blant annet i nettovergrepssaker hvor vi ser en svært uheldig utvikling i kriminalitetsbildet og hvor dagens voldsoffererstatning ikke er treffsikker nok. Vi vil også fremheve at forslaget om at maksbeløpet på 60 G skal gjelde for alle saker (med dom) vil komme de som har vært utsatt for overgrep i barndommen til gode.

SRF anser at dagens ordning har en rekke svakheter som endringsforslaget adresserer på en god måte. De som får straffesaken henlagt, vil etter det nye forslaget måtte gå til sivil søksmål for å få avgjort sitt erstatningskrav. Dette kan for enkelte sårbare grupper heve terskelen for å kreve voldsoffererstatning sammenlignet med i dag. Vi erfarer at de som har fått saken henlagt også med dagens ordning står overfor en vanskelig bevismessig situasjon. Kravene i henlagte saker fører sjelden frem. Voldsoffererstatningsordningen kan ikke, og er heller ikke i dag egnet til, å reparere på de bevismessige utfordringene i disse sakene. Se nærmere omtale under punkt 8.5.1.5.

Postadresse
Postboks 2105 Vika
0125 Oslo
www.sivilrett.no

Kontoradresse
Holbergsgate 1
Org. nr.
986 186 999

Telefon
22991325

Saksbehandler
Ruth Cecilie Rygg
Direktetelefon

E-post
ruth.cecilie.rygg@sivilrett.no
post@sivilrett.no

Et annet område som utpeker seg som særlig problematisk med dagens ordning er skadevolders rettssikkerhet i regressomgangen. Et lovforslag som det foreslåtte vil etter vårt syn bøte på flere av de utfordringene både skadelidte og skadevolder møter i voldsoffererstatningssammenheng. Lovforslaget tydeliggjør at voldsoffererstatningsinstituttet først og fremst skal være en statlig garantiordning, og at statens ansvar er subsidiært skadevolders ansvar.

I forslaget legger departementet opp til et enkelt regelverk og en hensiktsmessig og effektiv organisering av voldsoffererstatningsmyndigheten. Forslaget ivaretar hensynet til at voldsutsatte skal få rimelig, rettferdig og rask kompensasjon for den straffbare handlingen de har blitt utsatt for. SRF mener forslaget samlet sett vil styrke rettssikkerheten for de som er omfattet av ordningen. Forslaget fremstår dessuten som bærekraftig og gir god utnyttelse av samfunnets ressurser.

SRF er etatsstyrer Kontoret for voldsoffererstatning (KFV) og utøver sekretariatsfunksjonen for Erstatningsnemnda for voldsofre (nemnda). Vi er tett på ordningens praktiske funksjonalitet både med hensyn til brukerne og de fagkyndige. På nært hold erfarer vi de utfordringer som dagens regelverk gir. Vi vil spesielt fremheve ordningens skjønnsbaserte karakter som gir betydelig uforutsigbarhet for den enkelte søker, og en vanskelig oppgave for de fagkyndige når det skal vurderes hvilke handlinger som faller innenfor ordningens virkeområde. Vi ser at de utvidelser og endringer i ordningen som er foretatt for å styrke voldsorfes rettigheter, ikke i tilstrekkelig grad har tatt hensyn til verken den teknologiske utviklingen eller kriminalitetsutviklingen i samfunnet. Dagens regelverk fremstår i dag som uoversiktlig og uforutsigbart og det er vanskelig å fastslå grensene for hvor ordningen starter og hvor den slutter. Dette gir store utfordringer, både for de fagkyndige men ikke minst for individets rettssikkerhet. Endringene har gitt seg utslag i økende restanser og lang saksbehandlingstid, som til syvende og sist går ut over brukerne av ordningen.

Regelverket bør være så klart at den enkelte selv kan vurdere om han/hun omfattes av ordningen, og ikke slik at det er lagt opp til at voldsoffererstatningsmyndigheten må benytte stor grad av skjønn i den enkelte sak for å fastslå om vedkommende skal få voldsoffererstatning eller ikke. Skjønnsvurderinger kan innebære at et resultat i en konkret sak fremstår som rimelig. Samtidig krever dette økt saksbehandlingskapasitet – noe som ikke er forenlig med borgernes økte krav til digitalisert og rask saksbehandling og avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen. SRF mener forslaget til endring tar opp i seg nettopp dette.

Forslaget legger opp til en ny, og etter vår vurdering god, organisering av voldsoffererstatningsmyndigheten. Dagens system, som er basert på at alle søknader om voldsoffererstatning behandles av Kontoret for voldsoffererstatning, erstattes med et raskere og mer automatisert system basert på forutgående domstolsbehandling av samtlige erstatningskrav. Alle krav som er pådømt av domstolen skal gå til direkte utbetaling til den voldsutsatte, uten å gå veien om forvaltningen.

Nedenfor gis utdypende kommentarer til enkelte av forslagene og et par konkrete endringsforslag til punkt 5.4 i høringsnotatet. Nummereringen følger punktene i departementets høringsnotat.

Særskilte merknader til punktene i høringsnotatet

1 Innledning

1.7 Regress

SRF er enig med departementet i at det er flere svakheter ved regressinstituttet etter dagens ordning, og at det er viktig å legge til rette for at staten får tilbake en større andel av beløpene som betales ut. Departementet peker på at det gjerne går lang tid fra dom mot skadevolder er falt til staten krever regress, og at sannsynligheten for oppgjør da blir mindre. SRF er enig i dette, og understreker at det er flere årsaker til at statens regressmuligheter svekkes. For det første gjelder det i dag ulike tidspunkter for foreldelsesfristenes starttidspunkt og ulike aktiviteter som avbryter foreldelsesfrister, mellom skadelidtes erstatningskrav mot gjerningspersonen/staten, sammenlignet med statens regresskrav mot skadevolder. Dette innebærer at det i flere saker oppstår situasjoner hvor skadelidte fremmer sitt krav om voldsoffererstatning innen foreldelsesfristen er ute, mens statens regresskrav mot skadevolder må frafalles grunnet foreldelse. For det andre vil mulighetene for å kunne søke dekning i skadevolders verdier reduseres med tiden, særlig i tilfeller hvor gjerningspersonen mister inntekt grunnet soning av fengselsstraff.

Også hensynet til skadevolders rettssikkerhet tilsier endring av regressreglene. UskylDSPresumsjonen i EMK art. 6 nr. 2 stiller krav til forvaltningens utforming av vedtak til skadelidte i saker hvor skadevolder ikke er straffedømt, og til skadevolders rett til kontradiksjon i regressomgangen.

Ivaretagelse av skadevolders rettigheter i regresssaken er en stor utfordring ved dagens ordning hvor det kreves regress for erstatningsposter som ikke er pådømt. Som illustrasjon for at regelverket i regresssakene er mangelfullt kan det vises til Erstatningsnemnda for voldsofre sine vedtak i ENV-2019-3370 og ENV-2020-219, hvor skadevolder ble krevd for henholdsvis kr 3,7 og 5,1 millioner i regress for ikke pådømte erstatningskrav. Nemnda belyser her utfordringene ved regress på en dekkende måte:

«I henhold til uttalelser fra Justisdepartementet i Ot.prp. nr. 4 (2000-2001) og rundskriv G 24/97 (G-1997-24) er utgangspunktet i saker hvor gjerningsmannen er dømt for de forhold som danner grunnlag for søknaden om voldsoffererstatning, at regresskrav skal fremsettes for hele det beløp som tilkjennes i voldsoffererstatning. Dette gjelder også selv om erstatningskravet ikke ble pådømt i straffesaken.

Gjennom domstolens behandling vil skadevolders prosessuelle rettigheter i stor grad være ivare tatt i forbindelse med vurdering av om det foreligger et ansvarsgrunnlag, herunder en straffbar handling som omfattes av voldsoffererstatningsloven. Det samme gjelder for eventuelle erstatningskrav som behandles av retten. Dette vil ikke være tilfelle der skadelidte - på bakgrunn av et straffbart forhold som er pådømt - tilkjennes voldsoffererstatning for erstatningsposter som ikke er pådømt, og det senere kreves regress av skadevolder for disse erstatningspostene. Nemnda viser til at skadelidte i mange tilfeller tilkjennes voldsoffererstatning for store erstatningsposter lang tid etter det foreligger dom i saken. Særlig vises det til at fremtidig inntektstap, menerstatning og pleie- og omsorgsutgifter ofte vil manifestere seg lang tid etter dom.

Skadevolder anses ikke som part i saken som gjelder skadelidtes søknad om voldsoffererstatning, jf. voldsoffererstatningsloven § 14 annet ledd. Han har dermed ikke rett til å uttale seg i forbindelse med forvaltningens behandling av de krav som skadelidte fremmer til Kontoret for voldsoffererstatning. Skadevolder varsles først om kravet når Kontoret for voldsoffererstatning, etter å ha ferdigbehandlet skadelidtes krav, fremmer krav om regress.

I slike tilfeller skal skadevolders prosessuelle rettigheter, herunder hans muligheter til kontradiksjon, ivaretas gjennom behandlingen av regresskravet jf. Ot.prp. nr 4 (2000-2001) pkt. 5.6.

Nemnda viser til at regresskrav for ikke-pådømte krav kan være meget inngripende. Særlig i tilfeller hvor regresskravet er av betydelig størrelse, og der skadevolder først varsles om kravet lang tid etter

dommen. Nemnda anser at det bør stilles strenge krav til saksbehandlingen i disse sakene. Herunder bør det stilles strenge krav til at skadevolder sikres kontradiksjon, gjennom blant annet innsyn i sakens dokumenter. Det må også kreves at det gis en grundig og forståelig begrunnelsen. Begrunnelsen vil etter omstendighetene måtte omfatte vurdering av foreldelse, lemping etter skadeserstatningsloven § 5-2, og ettergivelse etter voldsoffererstatningsloven § 15 annet ledd.»

SRF påpeker at også rettsreglene knyttet til regressbehandlingen er utydelige og gir lite forutberegnelighet. Regressreglene har ikke blitt endret siden ordningen med voldsoffererstatning ble innført som en billighetsordning i 1975. Lovens bestemmelser er knappe. De øvrige rettskildene er gamle og ble utformet i en tid da ordningen var betydelig mer begrenset, med blant annet et maksimalbeløp for erstatning på kr 200 000. Regresssakene har gjennom de stadige utvidelser av voldsoffererstatningsordningen blitt mer og mer inngripende, ikke minst ved at utbetalingene til skadelidte har blitt større fordi maksbeløpene er hevet, uten at regressreglene er vurdert i lys av dette.

Et annet aspekt - særlig med tanke på de store beløpene og de kompliserte juridiske spørsmålene som oppstår - er at skadevolder har begrenset rett til å få dekket utgifter til advokat. Herunder påpeker vi at voldsutsatte har flere alternativer for å få dekket advokatutgifter til fremsettelse av erstatningskravet, jf. høringsnotatet pkt 16.4.1. Det er her en ubalanse hva gjelder dekning av advokatutgifter som SRF, i lys av ovennevnte utvikling, mener det ikke er grunnlag for.

Domstolsbehandling av erstatningskravene er særs viktig for å ivareta rettssikkerheten til skadevolderne uten at det skal gå på bekostning av skadelidtes rettigheter. Ved domstolsbehandlingen av erstatningskravet sammen med straffesaken vil skadevolder kunne være representert ved forsvarer. Det vises også til at det er utfordrende å legge til rette for ivaretagelse av begge parter i et forvaltningsspor der partsstatus inntreffer på ulike stadier i saksbehandlingen. Av denne grunn er det betryggende å la domstolene, med de tilhørende rettssikkerhetsgarantier som tilligger en domstolsbehandling, ta seg av erstatningskravene. Erstatningskravene krever juridiske avklaringer og bevisvurderinger, som domstolen er meget godt egnet til å foreta.

Behandlingen av regresskravene er tid- og ressurskrevende for voldsoffererstatnings- og innkreivingsmyndighetene. Departementets forslag løser utfordringene ved dagens regressinstitutt også hva gjelder de administrative og organisatoriske sider.

3 Grunnloven og internasjonale forpliktelser

Etter det vi kan se, overholder forslaget våre internasjonale forpliktelser og vil fortsatt gå utover de minstekravene som stilles av Den europeiske konvensjonen om voldsoffererstatning. EMK og Grunnlovens bestemmelser om en rettferdig rettergang både for skadevolder og skadelidte anses i større grad å være hensyntatt ved forslaget, enn gjennom dagens ordning.

5 Hvilke handlinger kan man få erstatning for?

5.4 Forslag til endring

SRF anser angivelse av straffebed som en god og saklig avgrensning av ordningen og vi er i all hovedsak enig i de straffebed som er opplistet i det nye lovforslaget. Vi mener imidlertid at også straffelovens § 327 om ran bør inkluderes. SRF anser at dette er en type kriminalitet som kan oppleves svært belastende, rammer gjerne tilfeldige og kan gi både fysiske og

psykiske skader og hvor selv mindre alvorlige tilfeller kan gi alvorlige senvirkninger for de som blir rammet.

SRF forstår forslaget slik at dersom det simplere straffebudet er nevnt, vil også det grovere tilfellet være omfattet. Vi mener det vil gi et enklere, mer tilgjengelig og forutsigbart regelverk dersom alle bestemmelser som gir rett til dekning fra staten er listet opp i lovens § 1. Dette antar vi at også vil forenkle arbeidet med å automatisere saksbehandlingen.

Forslaget ser ikke ut til å løse tilfeller hvor domstolen har dømt skadevolder for flere straffebud og utmålt oppreisningen samlet. For eksempel ran og grov kroppsskade. Etter det nye forslaget faller ran utenfor ordningen slik at ranselementet ikke skal kompenseres for gjennom voldsoffererstatningsordningen. Slike situasjoner bør utredes nærmere og tas høyde for i lovforslaget. SRF har ikke vurdert alternative muligheter grundig, men skisserer følgende forslag; at oppreisningen reduseres forholdsmessig basert på hvor mange straffebud som omfattes av ordningen, at staten betaler ut oppreisning for hele beløpet så lenge ett av forholdene er omfattet av ordningen eller at spørsmålet om erstatning fra staten i et slikt tilfelle avgjøres av Kontoret for voldsoffererstatning.

6 Hvem kan få erstatning?

6.4 Forslag til endring

SRF støtter forslaget om at det etter den nye ordningen gis erstatning til den samme personkretsen som har rett til erstatning fra skadevolder. En avvikling av voldsoffererstatningslovens særregler på dette området gir forutberegnelighet, fremmer likebehandling og gir en mer effektiv avvikling av erstatningssakene. Vi viser også til at alminnelig erstatningsrett er dynamisk, jf. for eksempel HR-2018-2080-A hvor Høyesterett etablerte tredjemannsvern knyttet til de såkalte sjokkskadesakene.

8 Krav til utfall av saken

8.5.1 Krav om dom

SRF støtter departementets forslag om at det må foreligge dom for alle erstatningsposter. Vi viser til departementets grundige redegjørelse for forslaget i høringsnotatets punkt 11.4 og særlig til domstolens mulighet til å gi en fullgod behandling av alle sivile krav i straffesaken med hjemmel i tvistelovens bestemmelser om saksforberedelse. En slik ordning vil også redusere risikoen for at erstatningskravene blir foreldet. Rettssikkerhets-, rettferdighets- og allmennpreventive hensyn taler dessuten for at gjerningspersonen gjør opp for seg overfor offentlige og private interesser samtidig og under ett i forbindelse med straffesaken.

Dette vil bidra til å øke statens regressinntekter og i større grad plassere ansvaret der det hører hjemme. I dag er det i det alt vesentlige staten som gjennom voldsoffererstatningsordningen dekker voldsoffererstatning til de skadelidte, og dette blir i liten grad tilbakebetalt av den ansvarlige skadevolder. Tall viser at utestående og ubetalte regresskrav per 31. desember 2019 utgjorde kr 1 296 397 653. I 2019 ble det utbetalt kr 269 770 200 i voldsoffererstatning fra staten og mottatt kr 101 638 792 i regressinntekter. Det bemerkes at regressinntektene for 2019 ble vesentlig større enn gjennomsnittet de foregående år, som ligger på rundt kr 60 000 000. Dette skyldes at Kontoret for voldsoffererstatning i 2019 nedarbeidet regressrestanser og samlet behandlet betydelig flere regressaker enn i foregående år, eksempelvis 3 277 regressaker i 2019 mot 1118 i 2018¹.

¹ Årsrapport 2019 Kontoret for voldsoffererstatning

SRF viser videre til fordelene ved at erstatningen kan behandles samlet og ikke i flere omganger, også for den skadelidte. Skadelidte vil etter forslaget som den store hovedregel slippe å måtte gjennomgå ytterligere behandling av erstatningskravene hos voldsoffererstatningsmyndighetene, slik de må i dag. Skadelidte vil kunne legge saken bak seg på et tidligere tidspunkt enn i dag. Det er en fordel for både skadevolder og skadelidte at erstatningskravet blir behandlet for retten og undergitt bevisumiddelbarhet og kontradiksjon for alle erstatningsposter, og ikke bare for oppreisning og mindre påløpte utgifter. Domstolene skal også i dag behandle erstatningskrav som springer ut av straffesaken, jf. straffeprosessloven § 3. SRF påpeker at det i mange saker bare er de mindre kravene i form av oppreisning og påløpte utgifter som behandles av domstolen i dag. Vi er enige med departementet i at domstolen bør kunne behandle mindre kompliserte erstatningskrav skriftlig, men vi stiller spørsmål ved om bestemmelsen i tvistelovens § 9-8 er anvendbar for disse tilfellene. Se nærmere om dette under punkt 11.4.

Når det gjelder skadelidtes mulighet til å motta juridisk bistand i forbindelse med fremsettelse av sivile krav mot skadevolder viser vi til departements uttalelser om at volds ofre etter lov om fri rettshjelp § 11 første ledd punkt 4 og § 16 første ledd har krav på fritt rettsråd og fri sakførsel i erstatningssak mot gjerningspersonen, uavhengig av hvilken inntekt og formue de har. Til dette bemerkes at forslag om ny lov om støtte til rettshjelp er på høring, og at det er viktig at disse lovrevisjonene ses i sammenheng.

8.5.1.3 Saker med skyldkonstaterende påtaleavgjørelse

Når det gjelder straffesaker som avsluttes ved avtale i Konfliktrådet, har departementet uttalt: «den mest rimelige løsningen er at staten ikke utbetaler erstatning i saker behandlet av konfliktrådet, med mindre det foreligger dom eller et rettsforlik der skadevolder er forpliktet til betale erstatning til den voldsutsatte.». SRF ser at det her reiser seg noen særskilte utfordringer, og viser til at oppfyllelse av konfliktrådsavtalen er en forutsetning for at straffesaken avsluttes. Erstatningskrav av noe omfang er etter det vi forstår, ikke en naturlig del av konfliktrådsbehandlingen, ei heller skal meglerne ha særskilt kompetanse for å vurdere et erstatningskrav. SRF er følgelig noe usikre på om forslaget vil kunne slå bena under en konfliktrådsbehandling, men anser Konfliktrådene å være nærmest til å omtale dette.

8.5.1.4 Saker der det er inngått rettsforlik om erstatning

Departementet foreslår at rettsforlik om erstatning bør gi rett til erstatning fra staten på lik linje som en dom om erstatning. SRF understreker at det at et forlik inngås «under påsyn av retten» ikke er noen garanti for at det avtalte beløpet er innenfor de rammer som er gitt i utmålingspraksis, og det er et spørsmål om dette skal aksepteres når det er staten som står som subsidiært ansvarlig for å betale beløpet. SRF antar at de samme forhold kan gjøre seg gjeldende i tilfeller hvor erstatningskravet er basert på enighet mellom partene, jf. tvisteloven § 9-7, og viser til punkt 11.4 hvor dette omtales nærmere. SRF er imidlertid enige med departementet i at det fremstår som en rimelig og effektiv løsning at rettsforlik gir grunnlag for utbetaling fra staten.

8.5.1.5 Saker der påstått skadevolder er frikjent i straffesaken eller påtalemyndigheten har henlagt saken etter bevisets stilling

En lovendring i tråd med forslaget, vil etter SRFs vurdering trolig få størst praktisk betydning for saker som gjelder voldtekt og mishandling i familieforhold. SRF finner derfor grunn til å omtale disse sakstypene særskilt. Dette er saker som Riksadvokaten har besluttet at skal prioriteres av politiet, jf. Riksadvokatens rundskriv nr. 3/2018. Likevel ser vi at dette, i alle fall

for sakstypen i førstnevnte kategori, er saker som sjelden ender med en domfellelse². En stor andel av søknadene om voldsoffererstatning etter dagens ordning som baserer seg på disse to kategoriene av lovbrudd, vil etter forslaget ikke dekkes, da disse ofte henlegges etter bevisets stilling. Særlig i overgrepssaker kan bevissituasjonen være svært vanskelig.

SRF har stor forståelse for at det kan oppleves som belastende å skulle gå til sivilt søksmål mot skadevolder for å kunne få voldsoffererstatning. Vi understreker likevel at det etter dagens praksis er en høy avslagsprosent i disse sakene, og at heller ikke dagens ordning anses som treffsikker for denne gruppen skadelidte. Tall for 2018 og 2019 viser at det henholdsvis ble fattet 201 og 416 vedtak i henlagte voldtektssaker. Det ble tilkjent voldsoffererstatning i henholdsvis 34 og 39 av disse sakene. Når det gjelder mishandling i familieforhold ble det i 2018 innvilget voldsoffererstatning i 31 saker, av de 87 sakene hvor straffesaken hadde resultert i henleggelse. Tilsvarende tall for 2019 var 38 innvilgelser basert på 176 vedtak i henlagte familievoldssaker³. Hvor mange av de skadelidte som har fått sin sak henlagt og som vil gå til sivilt søksmål mot skadevolder, og derved vil kunne få et krav på voldsoffererstatning etter forslaget, avhenger av flere faktorer, blant annet knyttet til risiko for å sitte igjen med et saksomkostningskrav.

Med bakgrunn i ovennevnte fremstår det svært usikkert hvilken konsekvens forslaget vil få knyttet til hvor mange voldtekts ofre som vil få erstatning. Det er to avgjørende momenter for at SRF støtter forslaget, på tross av de ulemper vi ser at dette medfører for de det gjelder. Det første er at forslaget i betydelig grad er klargjørende og vil bedre skadelidtes forutberegnelighet. Det andre er at vi, basert på praksis og tall vist til over, ikke kan se at forslaget tilsier at skadelidte i realiteten vil komme vesentlig dårligere ut. Dagens ordning har betydelige negative konsekvenser for denne gruppen skadelidte ved at de må vente i lang tid på avgjørelsene og har forhåpninger om erstatning, og så ender det store flertallet av sakene med avslag.

Et annet poeng som gjør seg særlig gjeldende i overgrepssaker, er at innvilgelse av voldsoffererstatning tolkes som en anerkjennelse av at det straffbare forhold har funnet sted. Tilsvarende at et avslag gir en opplevelse av å ikke bli trodd. Flere i Oxford Research sin rapport⁴ nevnte betydningen innvilget voldsoffererstatning hadde på deres følelse av å «være trodd». Dette inntrykket har også SRF gjennom møte med klagere og brukerrepresentanter. Det hefter liten tvil om at det er et stort potensial i samfunnet for bedre ivaretagelse av voldtatte og andre voldsofre, slik at de opplever anerkjennelse, og mottar behandling og hjelp, for det de har blitt utsatt for. Samtidig vil vi understreke at det ikke tilligger staten, her representert ved voldsoffererstatningsmyndigheten, gjennom en skriftlig saksbehandling å skulle sette et troverdighetsstempel på skadelidtes forklaringer om et påstått overgrep. Ordningen har blitt oppfattet som en slags plaster på såret for de som ikke når opp til det strafferettslige beviskravet. I likhet med departementet mener SRF at en slik sammenblanding av det strafferettslige og erstatningsrettslige perspektivet er uheldig.

SRF er også enige i at det vil være en gevinst, særlig for voldtektsutsatte, å få en tidlig og tydelig forventningsavklaring knyttet til kompensasjon fra staten og kunne avslutte saken på et tidligst mulig stadium.

Det er lite hensiktsmessig å bruke offentlige ressurser på å foreta en ny bevisvurdering av de samme forhold som domstolen har vurdert, med det formål å vurdere statens erstatningsansvar. Det er også en begrensning i hvilken kvalitet en bevisførsel for voldsoffererstatningsmyndigheten har i disse tilfellene, ikke minst fordi det gjelder en skriftlig

² Se blant annet rapport fra Amnesty International publisert 3. april 2019: «Time for change – justice for rape survivors in the Nordic countries»

³ Tall innhentet fra KfV.

⁴ «Virkningen av voldsoffererstatning». Rapport fra Oxford Research AS av 15. september 2019

bevisførsel basert på politidokumentene og de opplysninger som skadelidte selv sender inn. SRF har etter en helhetsvurdering av ovennevnte momenter som taler for og imot, kommet frem til at forslaget støttes. Forslaget vil dessuten bringe oss på linje med nordisk rett.

8.5.2.1 Saker der skadevolder er død eller ukjent

Departementet legger frem to alternative forslag for å kunne avgjøre om det foreligger ukjent skadevolder i saken. Det ene er å la påtalemyndighetens henleggelsesgrunn være avgjørende. Etter en slik ordning vil saker som er henlagt på alle andre grunnlag enn henleggelsesgrunnen «henlagt på grunn av mangel på opplysninger om gjerningsmannen» ikke anses som en sak med ukjent gjerningsperson. Det andre alternativet er å legge til grunn de samme skillelinjer som i Sverige, hvor vurderingen forvaltningen skal gjøre er om det kan ha vært noen andre enn den mistenkte som har begått den anmeldte handlingen. Ved en slik løsning vil overgrepssaker med flere identifiserte mulige mistenkte, hvor bevisbildet klart taler for at en straffbar handling har skjedd, men det ikke er tilstrekkelig bevis for å sikte en konkret gjerningsmann, kunne anses som en sak med ukjent gjerningsperson. Etter en slik ordning vil enkelte saker henlagt på bevisets stilling kunne anses som en sak med ukjent gjerningsperson.

SRF mener at gode grunner taler for forslaget om å la påtalemyndighetens henleggelsesgrunn være avgjørende. Dette vil være en mer praktikabel løsning med tanke på automatisert behandling. Forslaget er dessuten i tråd med de øvrige hensyn bak lovforslaget knyttet til forutberegnelighet og effektivitet, da det er mindre rom for skjønnsmessige vurderinger enn ved den svenske modellen. SRF er likevel klar over at det også ved en slik løsning vil kunne være krevende vurderinger knyttet til henleggelsesgrunn, jf. for eksempel uttalelse fra Sivilombudsmannen 18. november 2019, saksnummer 2019/1191, som gjaldt en sak hvor ombudsmannen kritiserte statsadvokatembetets vurdering av henleggelseskode.

SRF ser at en regel knyttet opp mot henleggelseskode kan tenkes å påvirke politiets etterforskning i arbeidet med å identifisere skadevolder. Det kan oppleves som en fordel i erstatningssaken dersom saken henlegges på bakgrunn av ukjent gjerningsperson. En regel som krever at skadelidte bidrar ved etterforskning, slik det er foreslått, blir i så fall viktig. Ved en slik løsning kan det forventes en økning i klager på henleggelseskode. Dette da påtalemyndighetens henleggelseskoding av saken vil kunne få større betydning enn det den gjør i dag da dette vil kunne bli avgjørende for skadelidtes krav på erstatning.

8.5.2.2 Saker der skadevolder er under 15 år eller utilregnelig

SRF støtter departementet i at det vil gi den beste løsningen å gjøre unntak fra kravet om dom i disse sakene slik at den voldsutsatte kan fremme søknad for Kontoret for voldsoffererstatning og skadevolder bli part i saken. Forslaget om at «forvaltningen behandler saken med mindre skadevolder protesterer mot det og heller ønsker at saken blir reist for domstolene», fremstår etter vår vurdering ikke som en god løsning og vil bidra til et regelverk som i for stor grad legger ansvaret for «saksstyringen» over på mindreårige/utilregnelige. Sett hen til bakgrunnen for at denne gruppen skadevoldere ikke kan straffes og at fullt erstatningsansvar ikke vil bli idømt, fremstår det som lite formålstjenlig å skulle behandle kravene for domstolen. Vi er enige i departementets vurdering her. Hensynet til kontradiksjon bør anses tilstrekkelig ivarettatt ved at skadevolder er part i voldsoffererstatningssaken. SRF viser herunder til at erstatningsansvaret for personer under 15 år er begrenset, jf. skl. §§ 1-1 og 1-2, tilsvarende gjelder lempningsbestemmelse ved utilregnelighetstilfellene.

8.5.2.3 Saker med et særlig høyt antall fornærmede

Departementet foreslår at det i ny lov utformes en unntaksregel som angir at KfV kan behandle erstatningskrav uten at det foreligger dom i saker som involverer så mange skadelidte at det vil være uforholdsmessig å behandle kravene i forbindelse med straffesaken, og det anses for omfattende å behandle kravene i etterfølgende sivil sak mot skadevolder. Departementet viser samtidig til foreslåtte endringer til straffeprosessloven⁵. Disse går for det første ut på at påtalemyndigheten skal kunne tilskjære straffesaken i omfattende saker, da særlig når det gjelder kretsen av fornærmede. Videre foreslås et nytt straffebud som rammer serieovergrep. Departementet uttaler vedrørende sistnevnte at samtlige seksuelle overgrep en gjerningsperson har begått, og som anses som en del av det straffbare forholdet, blir rettskraftig avgjort ved pådømmelsen – også forhold som avdekkes etter domstidspunktet. SRF støtter departementets forslag om at fornærmede i disse tilfellene bør gis unntak fra kravet om dom, og mulighet til å få erstatningskravet behandlet av KfV. SRF støtter videre forslaget om å gi skadevolder partsstatus.

SRF vil likevel peke på enkelte utfordringer ved nevnte forslag. Når overgrepstilfeller avgrenses fra etterforskning vil de fornærmede i liten grad bli avhørt, hverken av politiet eller av retten. Selv om ansvarsgrunnlaget oftest vil være avklart, kan dette gi utfordringer for forvaltningens vurdering av øvrige vilkår, herunder utmåling. Fornærmedes egen forklaring til politiet, foresatte/verges forklaring, skole eller medisinske opplysninger om atferdsendring eller lignende kan være av betydning for utfallet. Etter praksis forventes det ikke at mindreårige fornærmede selv oppsøker lege, helsevesen eller lignende, ettersom dette er vergens ansvar. Et politiavhør av fornærmede kan da være svært viktig for å få avklart omfanget av overgrepshendelsen og skadefølgene. Avgrensning av fornærmede i nettovergrepssaker vil dermed kunne påvirke de fornærmedes muligheter til å sannsynliggjøre skaden og tapets størrelse.

SRF vil samtidig gjøre departementet oppmerksom på at det kan oppleves som en urimelig forskjellsbehandling at fornærmede som er en del av etterforskningen og iretteføringen av en større overgrepssak skal få alle erstatningskrav behandlet av retten, mens fornærmede som blir holdt utenfor saken etter de nye foreslåtte tilskjæringsbestemmelsene, skal få sine erstatningskrav behandlet av forvaltningen etter forslagets § 6 flg.

SRF understreker at endringsforslagene i nærværende høringsnotat og forslagene om endringer i straffeloven og straffeprosessloven, i alle tilfeller må ses i sammenheng, og viser til vårt høringsvar til sistnevnte.

9 Øvrige vilkår for å få voldsoffererstatning

9.4 Forslag til endring

SRF støtter forslaget om å opprettholde krav om anmeldelse. Det bør være tilstrekkelig at forholdet er anmeldt, og ikke nødvendigvis av skadelidte selv. Særlig i større nettovergrepssaker forekommer det at skadelidte ikke selv har anmeldt forholdet. Det samme kan være tilfellet i saker knyttet til vold i nære relasjoner hvor anmeldelse gjerne skjer gjennom offentlige aktører som barnehage, barnevern eller politiet. I slike tilfeller anser SRF at det vil være av stor betydning at skadelidte bidrar til etterforskningen. Dette vil også trekke ordningen nærmere svensk ordning. SRF nevner i denne sammenheng at departementet kan vurdere å konkretisere innholdet i kravet om at skadelidte skal bistå. SRF erfarer at det etter gjeldende lov er mange grensetilfeller knyttet til kravet om å bistå i etterforskningen, og nemndspraksis er i dag skjønnsmessig og vanskelig tilgjengelig for

⁵ Høring 31082020- Forslag til endringer i Straffeprosessloven og straffeloven (etterforsknings- og påtaleplikt store straffesaker, nytt straffebud om seriegrep mv.)

brukerne. Praktiske eksempler er at skadelidte ikke vil forklare seg til politi/retten, ikke svarer på henvendelser fra politiet, vesentlige opplysninger tilbakeholdes eller skadelidte trekker anmeldelsen.

10 Hva skal erstatningen dekke?

10.4 Forslag til endring

SRF støtter departementets forslag om at ny ordning ikke skal ha egne regler for utmåling, men følge utmålingsreglene i skadeserstatningsloven kapittel 3. Dette er et viktig grep for å bidra til økt forutberegnelighet for skadelidte. Det vil dessuten forenkle forvaltningens behandling av erstatningssaker og berede grunnen for automatiserte saksbehandlingsløsninger, slik at de som har krav på erstatning vil få dette raskt. Videre muliggjør denne løsningen et dynamisk regelverk, ved at ordningen følger rettsutviklingen hva gjelder utmålingspraksis. Fordelene med et slikt skifte veier opp for ulempene ved at enkelte skadelidte som i dag nyter godt av særlige utmålingsregler i voldsoffererstatningsloven, ikke vil ha rett på erstatning etter ny lov.⁶

11 Forholdet til domstolenes utmåling av erstatning

11.4 Forslag til endring

Det fremgår av punkt 11.4 at ny ordning fullt ut skal følge domstolenes utmåling, og at den voldsutsatte skal få utbetalt den samme erstatningen som domstolene har dømt skadevolder til å betale. Departementet legger til grunn at domstolene, dersom lovforslaget vedtas, behandler hele erstatningskravet. Dersom det ikke er mulig å fremme enkelte deler av erstatningskravet når resten av erstatningskravet behandles, viser departementet til skadeserstatningsloven § 3-8 om ny behandling. Departementet viser også til at domstolene kan avgjøre kravet ved skriftlig behandling i medhold av tvistelovens § 9-8.

Vi anser at det vil være en fordel at slike krav behandles av domstolen som ofte vil ha bedre innsikt i bevisituasjonen på bakgrunn av den umiddelbare bevisføringen ved den tidligere domstolsbehandlingen. Vi ser ikke bort ifra at skriftlig behandling kan være tilstrekkelig, ikke minst der domstolene allerede har tatt stilling til deler av erstatningskravet tidligere. Uansett anser vi at erstatningskravene vil kunne bli bedre opplyst og gi et bedre faktisk avgjørelsesgrunnlag ved en domstolsbehandling enn det som er mulig ved skriftlig behandling i forvaltningen. Vi vil også trekke frem muligheten til rettsoppnevnte sakkyndige i denne sammenheng.

Som vi har påpekt i punkt 8 er det uklart om bestemmelsen i tvisteloven § 9-8 er anvendelig for behandling av erstatningskrav som ikke ble behandlet som en del av straffesaken. Tvisteloven § 9-8 gir adgang til skriftlig behandling for saker der utfallet er åpenbart. SRF erfarer at krav som ikke blir pådømt i forbindelse med straffesaken, som oftest gjelder om menerstatning og fremtidig inntektstap. Slike krav er sjelden åpenbare da de vanligvis er bevismessig utfordrende, og kan inneholde krevende vurderinger av både medisinsk og juridisk art. Som SRF omtaler ovenfor, er vi positive til at domstolene skal kunne behandle

⁶ Etter skadeserstatningsloven har ikke etterlatte krav på erstatning for personskade, slik etterlatte har etter voldsoffererstatningsloven § 7, med mindre det dreier seg om en såkalt tredjepersonssak. Dersom erstatning til etterlatte følger regelen i skadeserstatningsloven § 3-4, vil søsken til drepte ikke lenger kunne få oppreisning, ettersom søsken ikke er nevnt i skadeserstatningsloven § 3-5 tredje ledd. SRF vil til dette bemerke at bestemmelsen som åpner for å innvilge oppreisning til søsken, har vært lite anvendt utover tilfellene fra terrorhandlingene 22. juli 2011.

slike krav ved skriftlig behandling. Departementet kan eventuelt vurdere å utrede andre hjemmelsgrunnlag for skriftlig behandling av denne typen erstatningskrav. SRF gjør departementet oppmerksom på at det etter dagens ordning oppstår tilfeller hvor nemnda tar en selvstendig vurdering av erstatningens størrelse, også der erstatningskravet er fastsatt etter enighet mellom partene, jf. tvl. § 9-7. En slik enighet mellom partene er bindende for retten etter § 11-2. Se eksempelvis ENV-2019-1176, ENV-2017-473 og ENV-2017-905. Lovforslaget innebærer at det vil foretas en automatisk utbetaling der partene har blitt enige om erstatningen. Dette vil kunne innebære økte utbetalinger sammenlignet med dagens ordning, samt en risiko for misbruk av ordningen, slik vi omtaler under punkt 8.5.1.4 vedrørende rettsforlik.

12 Avkortning

12.1.4.2 Hva bør den øvre grensen være?

SRF støtter at det settes en grense for hvor mye erstatning som kan tilkjennes fra staten. Selv om forslaget i det alt vesentlige legger opp til å følge alminnelig erstatningsrett, er det gode grunner for at statens ansvar på dette området avviker fra alminnelig erstatningsrett. Det vises til at statens ansvar etter en garantiordning må ta innover seg bruken av fellesskapets midler. Til dette bemerkes dessuten at det svært sjelden utbetales erstatning over 60 G.

Vi støtter forslaget om at den øvre grensen gjelder per person og ikke per skadetilfelle slik det er nå, hvilket innebærer en styrking av skadelidtes rettigheter sammenliknet med dagens bestemmelse. Dette fremstår som rimelig i saker hvor flere er berørt av en straffbar handling. Det vil spare forvaltningen for arbeid og vanskelige avveininger ved fordeling av maksbeløpet mellom flere skadelidte. Det er fremmet forslag om at den øvre grensen kan fravikes ved særlige tilfeller, slik det kan gjøres i dag. Dersom forslaget blir vedtatt, kan det vurderes om det bør gis retningslinjer for når den øvre grensen kan fravikes.

13 Forholdet til andre erstatningsordninger

13.1.4 Forslag til endring

Departementet foreslår at ny ordning fortsatt bør gjelde for saker som omfattes av pasientskadeerstatningsloven eller yrkesskadeersikringsloven i samme utstrekning som etter dagens ordning. Det vil si at det utbetales oppreisning etter voldsoffererstatningsordningen, mens økonomisk tap dekkes gjennom de to andre ordningene. SRF synes at lovforslaget ikke gir en praktikabel tilnærming til disse sakene ved at disse skal innlemmes også i ny ordning. Det vises særlig til nytt vilkår om dom for erstatning for å få rett til erstatning fra staten, som vi mener vil gi en utfordring i disse sakene.

SRF vil særlig bemerke at departementets forslag om unntak fra kravet om dom på erstatning i saker som er henlagt fordi skadevolder er under 15 år eller utilregnelig, anses lite treffsikkert i denne sammenheng. En person som er utsatt for vold fra en 16 åring på institusjon eller fra en psykisk syk som ikke er ansett utilregnelig, må etter forslaget gå til sivil søksmål for å få rett på oppreisning fra staten. Som redegjort for i høringsnotatet vil vold mot ansatte i mange tilfeller ikke politianmeldes, eksempelvis vold i behandlings- eller barneverninstitusjoner. SRF ser de klare utfordringene som ligger i disse sakene, særlig hva gjelder ulemper/vansker knyttet til politianmeldelse og sivil søksmål mot skadevolder. Forslaget kan også gi ulikheter ved yrkesskade- og pasientskadesakene som vil oppfattes som urimelige, og hva gjelder vilkåret om at skadevolder må være utilregnelig kan dette gi vanskelige bevissspørsmål. Etter en helhetsvurdering av bevisutfordringer knyttet til disse

sakene og at de allerede er omfattet av en annen ordning, er SRF av den oppfatning at det ikke bør videreføres en ordning hvor personer utsatt for skader i en arbeids- eller pasientsituasjon skal kunne søke oppreisning etter ordningen for voldsutsatte.

14 Geografisk virkeområde

14.4 Forslag til endring

SRF er enige i at ny ordning skal gjelde alle handlinger skjedd i riket uavhengig av om skadelidte er bosatt her og at det ikke er nødvendig med en nærmere avgrensning. Kriminalpolitiske hensyn tilsier at staten dekker tap som følge av straffbare handlinger skjedd i riket. Hensynet til en enkel og forutberegnelig ordning veier tyngst i avveiningen av behovet for unntaksregel i dette tilfellet.

SRF stiller spørsmål ved forslaget om at utenlandske borgere utelukkende skal tilkjennes erstatning for økonomisk tap. Forslaget synes først og fremst begrunnet i en bekymring om at høye oppreisningssummer sammenliknet med inntektsnivåer i utlandet indirekte kan medvirke til at flere barn i fattige land blir utsatt for seksuelle overgrep via internett. SRF deler bekymringen knyttet til at voldsoffererstatningsordningen ikke utilsiktet bør bidra til at flere barn misbrukes. Samtidig er vi skeptiske til at dette typetilfellet gir grunnlag for en generell begrensning i lovteksten som vil omfatte alle utenlandske borgere. Videre stiller vi spørsmål ved hvorvidt rettsstillingen til utenlandske barn som utsettes for slike alvorlige straffbare handlinger fra norske borgere er tilstrekkelig hensyntatt ved lovforslaget.

Vi anser at hensynet til de overgrepsutsatte barnas behov for ikke-økonomisk kompensasjon bør veie tungt i en slik sammenheng. Vi reiser spørsmål ved om det finnes andre løsninger for å sikre at disse midlene kommer barna til gode, og ikke faller i hendene på personer som har bidratt til misbruk. Overgrep mot barn er et stort samfunnsproblem på tvers av landegrenser, og dette må bekjempes på flere plan⁷. Herunder anser vi at en mer omfattende regressinnkreving, som foreslått, samt utbredt etterforskning av denne type straffbare handlinger og forebyggende arbeid, er mer egnet til å forhindre at norske borgere begår denne type overgrep. Et forslag som dette vil kunne oppleves som støtende, og det kan tas til orde for at ansvaret for å forhindre denne type overgrep lempes over på de barn som blir utsatt for overgrep. Det fremstår også som støtende at skadevoldere som utøver vold mot utenlandske borgere ikke blir krevet regress i samme grad som skadevoldere som begår tilsvarende handlinger mot norske borgere.

15 Regress

15.4.1. Når skal staten kreve regress fra skadevolder?

Slik vi leser forslaget, så innebærer dette at personer som er under 15 år eller utilregnelige, ikke lenger skal kunne holdes økonomisk ansvarlig for straffbare handlinger. Selv ikke hvor domstolen har vurdert erstatningskravet og ment at det er rimelig (og rettslig grunnlag) for å holde den utilregnelige ansvarlig for deler av erstatningen, vil det være aktuelt å kreve regress. SRF anser at dette forslaget, særlig hva gjelder sistnevnte gruppe - utilregnelige - rekker for vidt. Etter vårt syn tar forslaget ikke i tilstrekkelig grad hensyn til den voldsutsatte og samfunnets behov for å ansvarliggjøre skadevolder. SRF påpeker at hensyn på skadevolders side i stor grad er hensyntatt ved domstolens vurdering og nedsettelse av erstatningsbeløpet i medhold av skadeserstatningsloven §§ 1-1, 1-3 eller 5-2. Vi ser ikke gode grunner for at hensynet til skadevolders økonomi og rehabilitering skal tillegges

⁷ Se også Høring om endringer i ekomloven (lagring av IP-adresser mv.)

avgjørende vekt ved så vidt alvorlige straffbare voldshandlinger at de omfattes av den nye ordningens saklige virkeområde. Til sammenligning vil de under 15 år og de utilregnelige som blir dømt for mindre alvorlige erstatningsbetingende handlinger (som ikke omfattes av lovforslaget) måtte betale den erstatningen de blir idømt. Vi viser blant annet til at Høyesterett i Rt-2005-104 tok stilling til om utilregneliges erstatningsansvar skulle kunne ilegges ansvar for oppreisningserstatning etter skl. § 1-3. Førstvoterende la til grunn at når det først var gitt en generell regel om erstatningsansvar for utilregnelige, var det naturlig å forstå denne slik at ansvaret også omfattet oppreisning. Det ble blant annet vist til at formålet med oppreisningsinstituttet nå i større grad er å kompensere for den krenkelsen som er påført, se avsnitt 35. Dette synet er videreført i Rt-2010-1203 avsnitt 51.

Når det gjelder saker hvor det ikke foreligger dom fordi det enten er bestemt at de sivile kravene ikke skal behandles av domstolene eller fornærmede er unntatt etterforskning grunnet stort antall fornærmede, eller det er anvendt nytt straffebud om serieovergrep, så mener departementet at hensynet til skadevolders rettssikkerhet tilsier at vedtak om regress ikke skal være tvangsgrunnlag for utlegg. Dersom skadevolder ikke erkjenner regresskravet, foreslår departementet derfor at staten må vurdere å gå til sak mot skadevolder for å få dom for sitt krav. SRF anser at skadevolders rettssikkerhet kan ivaretas i tilstrekkelig grad ved å gi partsrettigheter knyttet til erstatningskravet KfV skal behandle, og således gis innsynsrett og rett til kontradiksjon. SRF anser det unødvendig ressurskrevende å la staten måtte ta ut søksmål for å få tvangsgrunnlag for kravet.

16 Saksbehandlingsregler

16.1 Frist for å søke om voldsoffererstatning

16.1.4 Forslag til endring

SRF støtter departementets forslag om å erstatte dagens kompliserte foreldelsesregelverk med en søknadsfrist og finner en 3 måneders frist i sakene hvor det foreligger dom for kravet som tilstrekkelig. Det vises til departementets redegjørelse. Når det gjelder voldsutsatte som er omfattet av unntaksregelen om krav til dom og hvor søknaden skal behandles av Kontoret for voldsoffererstatning har departementet foreslått en frist på 6 måneder eller 1 år. Vi tilrår en frist på minimum 1 år i disse sakene og viser til at det her ikke vil foregå en automatisert prosess. De voldsutsatte har ikke fått sitt krav forberedt og behandlet av en domstol og bør derfor få rimelig god tid til å forberede kravet før det sendes til Kontoret for voldsoffererstatning.

16. 4. Dekning av advokatutgifter

16.4.4 Forslag til endringer

SRF anser at det ikke vil være behov for juridisk bistand for å få utbetalt erstatning fra staten i de sakene hvor erstatningskravet er domstolsbehandlet og det skjer en automatisk utbetaling via Statens innkrevingssentral. Når det gjelder krav som skal rettes mot KfV støtter vi departementets forslag om at søker kan få dekket advokatutgifter, jf. forslag til ny lov § 7 tredje ledd. Vi bemerker fordelene med å kunne trekke vekslers på retts- og forvaltningspraksis tilknyttet den sammenlignbare bestemmelsen for dekning av juridisk bistand i pasientskadeloven § 11. Dette forslaget er i tråd med det vi foreslo i vårt høringssvar av 28. februar 2017. SRF viser for øvrig til vårt høringssvar til Rettshjelpsutvalgets utredning NOU 2020:5 Likhet for loven, og understreker behovet for at disse lovarbeidene sees i sammenheng.

16.5 Ytterligere saksbehandlingsregler

I de tilfeller der det ikke stilles krav om dom foreslår departementet å delvis videreføre dagens ordning med at skadelidte selv fremskaffer spesialisterklæring, men med den endringen at KfV allerede ved behandlingen av søknad om erstatning skal vurdere behovet for en slik erklæring. Departementet vurderer om utgiftene bare bør godkjennes etter at KfV har godkjent spesialisten. SRF er enige i at KfV bør godkjenne spesialisten før utgiftene kan dekkes. I tillegg bør departementet vurdere hvorvidt det kan og bør innføres standardiserte satser for utgifter til sakkyndig. Det vises blant annet til at rettsoppnevnte sakkyndige får betalt offentlig salærsats i henhold til salærforskriften.

17 Organisering

17.4 Forslag til endring

SRF er positive til forslaget om hvordan ordningen skal organiseres, og anser at forslag til organisering er treffende sett hen til de materielle regelendringene som foreslås.

Det klare utgangspunktet og hovedregelen i forvaltningen er at klager behandles av nærmeste overordnede organ, jf. forvaltningsloven § 28. Det er foreslått at SRF er klageinstans for saker behandlet av KfV og at nemnda nedlegges. Når også formålet med lovforslaget er å revidere loven for å få et betydelig enklere, mer forutberegnelig og effektivt regelverk er det ikke samme behov for å utvikle ordningen gjennom nemndspraksis. Nåværende forslag legger opp til et regelverk som reduserer behovet for klage. En naturlig konsekvens av dette er at ordningen med nemndsbehandling opphører.

En ordning med alminnelig forvaltningsmessig klagebehandling vil gi fordeler i form av positive bruker- og samfunnseffekter. Klagene vil kunne behandles raskere og rimeligere dersom nemndsbehandlingen utgår. SRF har utøvet sekretariatsfunksjonen for nemnda siden 2004. Dette innebærer forberedelse av sakene, blant annet ved å skrive utkast til vedtak og delta i nemndsmøtene. I tillegg har SRF delegert myndighet til å avgjøre saker som ikke byr på vesentlig tvil. Erfaringen viser at delegeringen fungerer hensiktsmessig. De siste årene har SRF behandlet ca. 70 % av klagesakene etter delegert myndighet.

SRF har bred erstatningsrettslig kompetanse og forvalter flere statlige erstatningsordninger. Videre er vi klageorgan på flere felt.⁸ Ved en løsning i tråd med denne modellen, utpeker SRF seg som det naturlige forvaltningsorganet til å behandle klage over vedtak i voldsoffererstatningssaker.

Departementet foreslår at Statens innkrevingssentral skal foreta utbetaling av erstatning i de sakene der det foreligger dom mot skadevolder. Det lanseres, blant annet, et forslag om at skadelidte i forbindelse med meddelelsen av dommen får spørsmål om staten skal tre inn og betale erstatningen dersom skadevolder ikke har betalt ved betalingsfristens utløp. SRF mener dette er den mest brukervennlige og effektive løsningen, og forstår det slik at dette eventuelt kan løses ved at skadelidte svarer ja via automatisert svar på forkynning av dommen. SRF understreker at det bør kreves en aktiv handling fra skadelidte før erstatning utbetales, og vi har også forstått høringsnotatet dithen.

⁸ Se nærmere om SRF på www.sivilrett.no

20 Økonomiske, administrative og andre vesentlige konsekvenser

20.2 Økonomiske og administrative konsekvenser

Basert på tall som fremgår i høringsnotatet, samt de tall vi har tilgjengelig, er vi enige i at de totale utbetalingene i voldsoffererstatning etter forslaget vil kunne ligge på nivå med dagens utbetaling. Det tas forbehold om en økning i den første tiden etter ny lovs ikrafttredelse, som følge av at det skal utbetales erstatning med tilbakevirkende kraft med inntil 60 G for saker hvor det allerede foreligger dom på erstatning.

Når det gjelder utgifter som følge av omleggingen til ny ordning har vi merket oss at departementet under punkt 20.2 har kommentert at enkelte økonomiske konsekvenser av forslaget må utredes nærmere, herunder investeringer i digitale løsninger og økte utgifter til domstolene og Skatteetaten ved Statens innkrevingssentral. Departementet anser videre at det vil ta minst 1 år å bygge ned restansen hos KfV. SRF bemerker at dette forutsetter at det kun arbeides med restansen. Utgifter som påløper ved behandling av nye saker etter ny ordning vil komme i tillegg. Endelig har vi merket oss at departementet vil sørge for at KfV opprettholdes ved at virksomheten blir tilført andre oppgaver.

Med hilsen

Ruth Cecilie Rygg
seniorrådgiver

Joakim Mejdell-Edvardsen
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet underskrift